

סלקציה במערכת הלימודים

צופיה מלר

מ

רביית סופרי ההשכלה והתחיה – הקלאסיקה של הספרות העברית, נעדרים זה זמן רב ממערכת הלימודים של בתי הספר בישראל, רובם אף סולקו מתכניות הלימודים של משרד החינוך. יל"ג, (יהודה לייב גורדון), מנדלי מוכר ספרים, למשל, אינם נלמדים בגלל האופי הסאטירי הנוקב של דברי הביקורת שלהם

שאויל טשרנחובסקי: "אסורוהו בדצועות של תפילין"

על החברה היהודית והממסד הדתי בעיירה הגלותית, שאליה מנסים להשיבנו גופים חרדיים בימינו אלה. טשרנחובסקי מסולק בגלל גישתו הפאנ־תאיסטית, חובקת העולם, שכונתה בפי החרדים של תקופתו "אלילות" או "התייונות". יצירתו של ביאליק כמעט שאיננה נלמדת משום שלדעת הפוליטרוקים של משרד החינוך בתקופת שלטון המפד"ל, הוא עשוי לשמש מודל "שלילי" לחקוי, לא רק משום שהראה למסתופפי בית המדרש את הדרך אל האור, אל ההשכלה, אלא גם משום שלא היה "תינוק שנשבה", לפי המינוח שלהם, אלא "מתמיד", חריף ובקי בספרות הדת היהודית, ויצאתו להשכלה לא באה מבורות, אלא דווקא מידע רב. סילוקם של סופרי הקלאסיקה העברית, אלה ואחרים, מהפרקטיקה של לימודי הספרות בבתי הספר התיכוניים היא פוליטית ומכוונת. הטענה ש"אין להם מה לומר לנו היום" אינה נכונה יותר מהטענה שלחוקי ההלכה ("ביצה שנולדה ביום טוב" או "יאוש שלא מדעת"), ל"שמונה פרקים לרמב"ם, או ל"הכוזרי" של ריה"ל יש הרבה מה לומר לנו היום. אלא שהמחנכים והמפקחים האורתודוכסים שהשתלטו על הוראת לימודי היהדות מטעם משרד החינוך, כיוונו את הבחירה שלהם במגמה פוליטית ברורה, ההולמת את השקפת עולמם, בניסיון שקוף להשליטה גם על החינוך הממלכתי, ולא רק על החינוך הממלכתי דתי.

בתקופה זו, בה מצויה מלחמת התרבות בעיצומה, יש להחזיר עטרה ליושנה. סופרי ההשכלה והתחיה היו אלה שהרימו את נס המרד באורחות חייהם של היהודים בעיירה הגלותית, על אמונותיהם ומנהגיהם הארכאים, שכבשו ודחקו החוצה את ההגיון ואת היופי שבתרבות האנושית, "ויאסרוהו ברצועות של תפילין", כמימרו של טשרנחובסקי. טוב יעשה שר החינוך החדש אם במסגרת המאבק על נשמת החינוך היהודי ישיב לארון הספרים שלנו ושל בית הספר את אותם טקסטים מובחרים של דברי הגות ועיון, ויחזירם למערכת הלימודים של בתי הספר היהודים בישראל.